

Palmira Puig

Perspectives revelades

Del 16 d'octubre de 2025
al 25 de gener de 2026

MOREA
MUSEU D'ART MODERN
I CONTEMPORANI DE LLEIDA

El MORERA. Museu d'Art Modern i Contemporani de Lleida presenta una exposició retrospectiva dedicada a Palmira Puig Ximénez (Tàrraga, Lleida, 1912 – Barcelona, 1979), una de les principals fotògrafes catalanes a l'exili. Reuneix una acurada selecció de fotografies i material documental que abasten la seva trajectòria des de principis dels anys trenta, acompanyades de fotografies del seu espòs i també fotògraf Marcel Giró, així com de treballs d'altres companys i companyes del moviment brasiler modern.

Palmira Puig, coneguda també al Brasil com a Palmira Giró, va néixer el 1912 a Tàrraga (Lleida) en una família de forta tradició cultural i intel·lectual. Va estudiar peritatge mercantil i durant la Guerra Civil va col·laborar amb la Generalitat de Catalunya.

El 1942 es va casar per poders amb Marcel Giró (Barcelona, 1913 – Mira-sol, 2011) i el mateix any va viatjar a Colòmbia per reunir-se amb ell. Poc després es van instal·lar a São Paulo, on van viure durant 30 anys. Al Brasil, Marcel Giró va reprendre la seva afició per la fotografia i el 1953 van obrir Estúdio Giró. Tots dos van ser membres destacats del que es va conèixer com a Escola Paulista. Aquest moviment, pioner de la fotografia moderna al Brasil, va néixer al voltant del Foto Cine Clube Bandeirante als anys 50. Aquest grup es va començar a qüestionar el pictorialisme i va incorporar l'estètica moderna a la fotografia brasilera.

Palmira Puig. *Venedora de flors*, c. 1950
© Arxiu Marcel Giró – Palmira Puig / Toni Ricart Giró

Palmira Puig va ser una fotògrafa catalana que va viure al Brasil i que va formar part del Foto Cine Clube Bandeirante. Més enllà de la seva tasca com a publicista a l'Estúdio Giró juntament amb el seu marit i també fotògraf Marcel Giró, va desenvolupar una fotografia que cercava l'expressió artística amb un llenguatge propi.

Palmira Puig. *Sense títol*, c. 1950
© Arxiu Marcel Giró – Palmira Puig / Toni Ricart Giró

El 1956, Palmira Puig va ser la primera dona acceptada com a membre del Foto Cine Clube Bandeirante de São Paulo, i hi va exposar algunes de les seves fotografies, juntament amb Gertrudes Altschul, Menha S. Polacow, Barbara Mors i Dulce G. Carneiro.

L'obra de Palmira Puig s'articula en l'experimentació i audàcia del tractament que atorgava a les seves imatges en blanc i negre. El corpus més important de la seva obra es caracteritza per la poesia i l'elegància que destil·len les seves natures mortes, paisatges i retrats. Una gran delicadesa amara sempre les seves fotografies. La figura humana i el seu entorn s'inscriuen en el nou figurativisme sorgit a finals dels anys cinquanta.

La seva obra ha estat integrada en importants col·leccions internacionals, com a la Tate Gallery (Londres), la Bibliothèque Nationale de France i el Centre Pompidou (París), el MASP (Museo de Arte de São Paulo) o el MoMA (Nova York) —que ha inclòs les seves fotografies en l'exhibició *Fotoclubismo: Brazilian Modernist Photography, 1946–1964*, el 2021, i forma part de la Col·lecció Nacional de Fotografia de la Generalitat de Catalunya i de les col·leccions del MNAC i del MORERA. Museu d'Art Modern i Contemporani de Lleida.

Palmira republicana

Palmira Puig Ximénez va néixer el 13 de març de 1912 a Tàrraga al si d'una família il·lustre de destacada tradició intel·lectual, cultural i progressista.

Malgrat els moments convulsos que li va tocar viure, la família sempre va mirar de mantenir-se unida. Tots els germans Puig Ximénez van tenir accés a l'educació i van cursar estudis superiors que van combinar amb una implicació molt activa en àmbits socials i culturals de la ciutat, i també, seguint la tendència marcada pels predecessors, en política durant els anys de la Segona República i durant la Guerra Civil, fet que els va dur també a ampliar la xarxa de relacions de la família dins i fora de Tàrraga. Palmira va ser, de fet, el membre de la família Puig que més hi va figurar, sobretot en relació amb el seu activisme polític, vinculat amb les lluites socials i feministes del moment.

Les dades que s'han pogut documentar de la joventut de la parella, abans de la Guerra Civil, revelen el seu interès per l'esport, l'activisme polític i, també, per la

fotografia, en ple auge dels circuits amateurs. A Palmira Puig, al seu torn aficionada al tennis, l'interès per la fotografia li devia venir del germà gran, que compartia laboratori fotogràfic precisament amb aquell excursionista inquiet de Badalona de qui la noia no tardaria a fer-se'n inseparable.

Palmira Puig, filla d'un congressista republicà, havia crescut en un entorn culte i compromès que li permetria estudiar peritatge mercantil, impulsar el grup femení d'Esquerra Republicana a Tàrraga i col·laborar amb la Generalitat durant la República i la Guerra Civil.

El viatge a l'exili

La Palmira i el Marcel es coneixien des de feia anys, però la decisió de casar-se va arribar definitivament el febrer de 1943, quan en Marcel li va fer la proposta des de l'exili. Va ser per poders, és a dir, sense que en Marcel fos present a la cerimònia, quan ell ja feia dos anys que era a Colòmbia i cinc a l'exili.

Un cop reunits, el Marcel i la Palmira viurien tres anys a Colòmbia abans d'anar cap al Brasil.

Les seves fotografies d'aquest moment són el reflex de la sintonia que aquesta parella culta i esportiva de la Catalunya republicana va establir amb la seva nació d'acollida, el Brasil, on van desembarcar el 1948, just en el moment en què aquest país estava immers en el procés de renovació arquitectònica, econòmica i cultural que el convertiria en el gran laboratori de la modernitat a l'Amèrica del Sud. Però també van sentir la recança d'haver hagut de marxar de la seva terra, que recordaven dinàmica i feliç, i de no tornar-hi sinó per morir, com en el cas de Palmira Puig, per un càncer fulminant.

Palmira Puig. Desolação, c. 1950
© Arxiu Marcel Giró – Palmira Puig / Toni Ricart Giró

La fotografia moderna brasilera

El Foto Cine Clube Bandeirante, fundat l'any 1939, va ser una agrupació de fotografia i cinema amb rellevància internacional que va propiciar la renovació de la fotografia. Ja des dels inicis va començar a posar en qüestió el pictorialisme i a integrar l'estètica moderna i l'experimentació en la fotografia brasilera. Alguns dels seus membres van ser Thomaz Farkas, Eduardo Salvatore, Geraldo de Barros, Rubens Teixeira Scavone, German Lorca, José Oiticica Filho i Gaspar Gasparian, entre d'altres.

L'any 1950 marca el moment en què els fotògrafs vinculats al Foto Cine Clube Bandeirante van començar a trencar amb l'aïllament que la fotografia havia viscut fins aleshores i a reivindicar-la com a expressió artística i autònoma a partir de l'exploració i la recerca de nous enquadraments, geometries i jocs de llum i ombra. És el naixement de l'Escola Paulista, nom amb el qual la crítica la va anomenar en les publicacions especialitzades de l'època per designar les fotografies modernes de l'agrupació.

Marcel Giró. *Finestra al cel*, c. 1950
© Arxiu Marcel Giró - Palmira Puig / Toni Ricart Giró

El Foto Cine Clube Bandeirante va ser una agrupació força important internacionalment que va impulsar un moviment que reivindicava la fotografia com una expressió artística autònoma.

Marcel Giró en va esdevenir un dels membres més destacats, i l'any 1956 Palmira Puig va ser també admesa a l'agrupació fotogràfica. És una de les poques dones, juntament amb Gertrudes Altschul, Menha S. Polacow, Barbara Mors i Duke G. Carneiro, que formarà part del grup experimental de fotografia i cinema.

Palmira Puig i Marcel Giró. Un tàndem creatiu

Al Brasil, la Palmira i el Marcel continuarien relacionant-se amb altres catalans que vivien a São Paulo —artistes, escriptors, músics i professionals diversos—, com ara el pintor Francesc Domingo, que va tenir una gran amistat amb Marcel i va fer un retrat de Palmira. Van formar part de la Catalonia Sociedade Paulista de Cultura, que acabaria esdevenint el Centre Català de São Paulo, una associació dedicada a impulsar projectes culturals i editorials a la ciutat i a mantenir la cultura catalana a l'exili, i que l'any 1954 col·laboraria en l'organització dels Jocs Florals en aquesta localitat.

La complicitat que els unia des de la primera joventut, i que es reflecteix en els retrats que es farien l'un a l'altre, pot induir a creure que en el terreny creatiu també formaven una mena de societat indivisible. Ho fan pensar els fulls de contactes signats o intervinguts per tots dos a l'arxiu. La dificultat per als investigadors és distingir les obres de cadascun d'ells, especialment les de Palmira, que fins fa ben poc es confonien amb les del Marcel.

El viatge a Eivissa

L'any 1953, en un dels primers viatges a Catalunya que feien des de l'exili brasiler, Palmira Puig i Marcel Giró van aprofitar per visitar l'illa d'Eivissa.

Les fotografies fetes en aquest viatge tenen un valor especial per diferents motius. D'una banda, ens mostren la puresa d'una Eivissa que, com tantes altres coses, ja no existeix, i, de l'altra, revelen la complicitat de la parella com a fotògrafs i com a companys de vida: una barreja envejable de passió, de l'alegria de viure i d'un talent artístic extraordinari.

Palmira Puig. *Casal (Eivissa)*, c. 1953
© Arxiu Marcel Giró – Palmira Puig / Toni Ricart Giró

Aquestes fotografies d'Eivissa mostren instants d'absoluta complicitat entre la Palmira i el Marcel, però a través d'elles també és possible entendre l'alegria de viure, l'amor pel paisatge, pel país...

L'Estúdio Giró

Va ser la seva mare, l'Angelina, qui va animar el Marcel i la Palmira a convertir la seva afició en professió i a obrir l'estudi fotogràfic quan dubtaven sobre què havien de fer aleshores al Brasil.

El van inaugurar l'any 1953 a l'avinguda República do Libano, a São Paulo, i, amb el nom Estúdio Giró, va esdevenir un dels estudis de fotografia publicitària més important del Brasil. J.R. Duran i Marcio Scavone són alguns dels prestigiosos fotògrafs que de joves hi van treballar com a aprenents. La Palmira supervisava tots els productes finals que havien de sortir de l'estudi, contactava amb els directors d'art, controlava l'attrezzo i el maquillatge de les models i en alguns treballs ella també feia de model. La implicació de Palmira Puig en la tasca publicitària de l'Estúdio Giró feia que el seu criteri fos sempre determinant per a l'aprovació final de les obres.

L'Estúdio Giró es va mantenir en actiu fins a 1978, quan van decidir retornar a Espanya.

Palmira Puig. *Estudo*, c. 1950
© Arxiu Marcel Giró – Palmira Puig / Toni Ricart Giró

L'obra de Palmira Puig

Palmira Puig, que havia anat desenvolupant un estil propi capturant paisatges, natures mortes i fent retrats diversos, va ingressar l'any 1956 al Foto Cine Clube Bandeirante i es va convertir en una de les poques dones que va formar part d'aquest grup experimental de fotografia i cinema.

El 1960 va participar en una exposició de la Société Française de Photographie et de Cinématographie, la societat fotogràfica més antiga d'Europa, i uns anys després ho faria, juntament amb el Marcel, en nombroses exposicions internacionals com a membre del FCCB. Palmira Puig va ser una de les dones que més vegades va participar en les exposicions nacionals i internacionals de l'entitat, juntament amb Gertrudes Altschul, Barbara Mors, Dulce G. Carneiro, Menha S. Polacov, Maria Helena S. Valente da Cruz i Alice A. Kanji. Eren poques, molt poques, per comparació amb el nombre i el prestigi que van assolir els seus col·legues masculins, que sovint eren els seus marits. Tanmateix, van abraçar la modernitat i van assimilar el llegat de l'avantguarda d'entreguerres que havia dut a Amèrica la important colònia d'exiliats centreeuropeus.

El seu estil era poètic i humanista —“molt contemporani, al cap i a la fi”, en paraules de Rocío Santa Cruz—, i buscava l'espontaneïtat i la naturalitat en els subjectes fotografiats. Palmira no els feia posar per a les fotografies.

El seu estil era poètic i humanista, i buscava l'espontaneïtat i la naturalitat en els subjectes fotografiats.

Palmira Puig. *Esperando a filha*, c. 1949

© Arxiu Marcel Giró – Palmira Puig / Toni Ricart Giró

La importància de la figura humana i el seu entorn s'inscriuen en el nou figurativisme, sorgit a finals dels anys cinquanta al si de l'Escola Paulista. Les seves imatges, dutes a terme amb una gran discreció, ens apropen a la quotidianitat dels mercats i els seus habitants. Nens, venedores de flors i ancians que tan sols ocasionalment miren a càmera i que ella fixa amb el seu objectiu. No són únicament retrats d'algú, sinó producte de la seva voluntat. Concedeix un gran interès formal a retratar el seu entorn i una enorme tendresa a observar-ne els gestos i les tasques.

Activitats vinculades

Conferència inaugural

Dijous, 16 d'octubre de 2025. A les 18.00 h

Els comissaris de l'exposició, Jesús Navarro i Rocío Santa Cruz, faran un aproximació a la vida i l'obra de Palmira Puig i al contingut de la mostra.

Accés lliure fins a completar aforament

Visites comentades a l'exposició

Tots els dissabtes, a les 11.30 h

Taller familiar “Imatges que travessen:

transferències creatives inspirades en Palmira Puig”

Diumenge, 16 de novembre de 2025 i 25 de gener de 2026. A les 11.00 h

Recomanat per a famílies i públic individual a partir de 10 anys

Inscripció prèvia a morera.paeria.cat/activitats

Taller familiar “Mira, apunta i dispara!”

Diumenge, 21 de desembre de 2025 i 18 de gener de 2026. A les 11.00 h

Recomanat per a famílies amb infants de 5 a 12 anys

Inscripció prèvia a morera.paeria.cat/activitats

**MORERA. Museu d'Art Modern i Contemporani
de Lleida**

Rambla de Ferran, 13. 25007 Lleida
t. 973 700 419. mmorera@paeria.cat

mmorera.paeria.cat

Horaris

De dimarts a dissabte, de 10 a 14 h i de 16 a 18 h
Diumenges i festius, de 10 a 14 h
Dilluns, tancat

Tancat

25 i 26 de desembre. 1 i 6 de gener

**Generalitat
de Catalunya**

MORERA
MUSEU D'ART MODERN
I CONTEMPORANI
DE LLEIDA

Ajuntament de Lleida

